Ч. 115. Чернівці, неділя дня 26. вересня (9. жовтня) 1904 р. Рочник XX.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ що середи, пятниці і неділї, з тижневим додатком „РУСКА РАДА“.

Редакция, адмінїстр. і експедиция при улици Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“ разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Зміна системи чи особи?

Безперечно найактуальнїйшою справою буковиньскої полїтики се питанє, чи зміна шефа краєвого правительства має за собою повести лише зміну особи, чи може зміну дотеперішної хосенної для цїлого краю системи, до чого стремлять і зітхають всякі темні одиниції, які не можуть випасти із ролї грабарів а по крайній мірі гамівників поступу.

Вельми інтересним причинком до порішеня сего питаня може послужити вислїд інтервю із новим президентом краю др. Октавіяном Реґнером Бляйлебеном, яке походить ще із часу перед офіцияльним оголошенєм єго іменованя, а яке подає Czernowitzer Tagblatt із 7. X. Розмовник тодїшного гофрата Бляйлєбена замічує, що він виказував незвичайне обзнакомленє із партийними відносинами і загалом із буковиньскими обставинами. Були єму відомі навіть пропорціонально-дрібнїйші події із історії нашого краю а також обставини, серед яких наступали зміни поодиноких президентів. Про кн. Гогенльоге і єго систему висловлював ся із найбільшими похвалами і з натиском повторював у розмові, що се був перший президент Буковини, на якого глядїли всї мірודатні партиї із рівною любовію а то прямо і з оцїнкою, яка межує із почитанєм.

„Підчас мого побуту в Чернівцях — говорив гофрат дословно — робило се на мене зовсїм оріґінальне вражінє, коли я бачив, що в інтімнім контактї находить ся краєвий шеф із заступниками населеня, які помимо ріжнородности інтересів зібрали ся тут — у згодї. Також Є. Е. президент мінїстрів не міг встеречи ся від сього вражіня і зробив теж спостереженє із найбільшим вдоволенєм“.

В сїм місци тої приватної розмови висловив ся гофрат Бляйлєбен свому розмовникови також про свої пляни. Він говорив дословно так: Наколиб мене справдї іменовано краєвим президентом Буковини, то **першим моїм стремлїнєм буде переконати край про те, що зміна осіб не є рівночасно зміною системи**“.

Повіренник „Cz. Tgb.“, оповіщуючий отсю свою розмову, має бути, як запевнює редакция, добре поінформований про погляди, які панують в міродатних кругах. Отже на основі зроблених помічень запевнює він, що теперішний новий президент „є пронятий тим переконанєм, що теперішна система не лиш не потребує зміни, але що навпаки мусить творити основу для дальшого успішного розвитку краю. Культурний і економічний розвиток краю можна би спинити лише штучним способом через допущенє до безграничного розросту партийних спорів і міжусобиць. Він саме думає, що порив краю і єго підєм із давнїйших мутних відносин се тільки природний хід еволюциї, яку треба запомагати. Застоя і цофанє краю являють ся явищами противними природї і ходить передовсїм о те, щоби шкідливі та зупинюючі явища усунути.

Повіренник „Cz. Tgb.“ старав ся також розвідати, якої партиї буде держати ся правительство в будуччинї. На се заявив тодїшний гофрат др. Реґнер-Бляйлєбен, „що найлїпшою полїтикою се добра адмінїстрация...“ А що тїй адмінїстрациї новий президент посьвятить ся із усею силою, сьвідчить єго дотеперішна діяльність, яка була причиною так швидкого аванзу сего молодого ще мужа. Єго найбільшою пристрастию — як запевнює ся в оголошенім інтервю — є виповнити в повнї і цїлковито свій чин і зробити більше, чим сего по нїм надїють ся“.

Воно й добре, що новий президент держить ся висше висловленої девізи що до полїтики, бо досьвід виказав, що кождий раз, коли краєвий президент зачав сам робити т. зв. „полїтику“ то те відбивало ся дуже шкідливо на доли краю, який падав жертвою міжусобиць між переслїдуваними а протеґованими. А знова ера Гогенльогого виказала, що як раз відмінне постуванє приносить для краю гаразд. Краєвий президент се найвисший сторож закона в краю, який повинен тільки управляти та глядїти, щоб закон був бережений рівно супроти кождої одиниції. Супроти закона не може бути людий із привілеями і з privilegium malum. Так само й кожда партия має повне право розвивати ся в межах закона і стреміти до того, щоб новітні прінціпи конституцийного житя були введені в житє населеня без огляду на народність і віроісповіданя вповні від a до z. Се приносить до краю мир і щастє, бо дає спромогу спасенної емуляциї на шляху культурного і економічного поступу, веденої власними силами.

Ріжномовна й ріжновірна Буковина се Австрия в мінятурі і з сеї країни йде послїдними роками новий подих на цїлу монархію немов справдїшне lux ex oriente, яке недвозначно каже, що мир в державі настане із хвилею, коли анахронїстичні привілеї підуть до архівів, а реґулятором взаімним між населенєм держави стане толеранция і справедливість без нїяких застережень.

Польскі бажаня на Буковинї.

Посол Николай Василько помістив в однім із послїдних чисел „N. Fr. Pr.“ отсю статю:

Вшехпольска галицка преса вельми невдоволена теперішною полїтичною ситуациею на Буковинї. Нарочно переочуючи те, що єї сотворила воля нашого населеня проявлена підчас послїдних виборів, винуватить вона за те правительство, хоч воно, а зглядно шеф краю кн. Гогенльоге нїчим иньшим до сего не причинив ся, як тим що заховав свободу виборів звичайну всюди крім Галичини.

Лїкар Жбанков. 25)

ПРО ЛЇКАРІВ.

(З приводу „Записок лїкаря“ В. Вересаєва).
Переклала Маруся Полтавка.

(Конець).

Ще страшнїйші бувають випадки, коли лїкареви доведеть ся тратити хорих через своє особисте безсилє й невмінє зробити ту чи иньшу операцию, яка лїтерально ратує житє хорому. Такі страшенні хвилини приходить ся переживати передовсїм сїльським лїкарям, яких найблизший товариш мешкає за 30—60 верст або й дальше. Я знаю одного лїкаря, бажавшого присьвятити цїле житє селу; він захорів нервовою хоробою і наслїдком того була обава крови й неможливість робити операциї. Хоч хірурґічні хорі й рідко траплялись у тїй місцевости, однак він втратив кількох хорих; сї випадки так пригноблювали його і затроювали йому цїле житє... в кождого привезеного тяжко хорого ввижала ся йому бризкаюча крови... і він промучившись не довго з своєю обавою крови, втік з села, а прецїнь селяни його дуже любили й благали лишитись. Репрезентантам иньших професий не доводить ся переживати таких тяжких хвилин, не доводить ся почувати безсили нудьгу, вбиваючу кожду радість з житя, як се відбилось в слїдуючих влучних стрічках В. Вересаєва, який описує почутя лїкаря після того як на нього опустив ся „Дамоклїв меч“: „Я їхав назад. Над росяними полями лежав тихий, радісний ранок, у небі бренїли трелї жайворонків в нїжно зеленім холодку гаю білїли стовґурі берез, — такі чисті й спокійні... Невже мінї вже нїде й нїколи не судило ся відчувати сього радісного нїчим незбентеженого спокою?“

Цїла тягота фаху лїкаря, відбиваєть ся, розумієть ся, тяжко на здоровлю й віцї лїкарів. Про часті самовбійства російських а надто земських лїкарів говорить В. Вересаєв; доповнимо се статистичними даними про анґлїйських лїкарів: після Ogle („Врач“ 1886 р. Ч. 5) в Анґлїї з 1000 духовних умирає 15, 9, учених взагалї 19, 9, правників 20, 2 і лїкарів 25, 5 річно, отже більше нїж півтора рази більше нїж духовних. Ясно, що лїкарям живеть ся взагалї не легко.

Нї, лїкарі не гірші иньших.

Але мають рацию й ті, що невдоволені з сучасних лїкарів і кому багато дано, від того й багато вимагаєть ся. Лїкарям дано більше нїж иньшим; вже самий той факт, що для самих лїкарів істнують обовязкові статї закону, які вимагають від них невгайної помочи, доводять, як високо цїнить ся значінє лїкарів (стор. 97 Мір Бож. ч. 9 за 1902 р. Се реченє у книзї для мене не зрозуміле, тут переплутано слова або що). Далї нїчия діяльність не є свобіднїйшою нїж лїкарська; вони самі працюють майже без контролї; вони тримають у своїх руках найдорозше для людий: здоровлє й житє; участь їх є неминучою в багатьох боках суспільного й усїх боках приватного житя від А до З. Нарештї, лїкарі не можуть не числити ся із тим, що їхнїй фах, не так як де-які иньші, нїколи не може зникнути, як би й не відмінили ся умови нашого житя; навпаки участь лїкарів в упорядкуваню правильного житя робитиметь ся чим раз бажанїйшою й конечнїйшою, при чому перше місце займе санїтарна діяльність. Усе отсе витворює великий вплив лїкарської справи і вплив лїкарів на окремих людий і майже на всї боки суспільного й приватного житя. Але для того, щоб мати сей вплив і користуватись ним повинні лїкарі стояти на висотї свого покликаня, сьвято виконувати гуманні задачі своєї науки і не уживати свого впливу для цїлий особистих і пожадливих, бути „лицарями без страху й догани“.

Се можливе лише тодї, коли в основі відносин лїкарів до публики не лежатиме зиск, коли лїкарям не треба буде бажати хорих і торгувати собою, задля сього усї лїкарі повинні бути громадськими, земськими, сїльськими, міськими, ґрунтовими, які не повинні мати нїяких рахунків з поодинокими лїкарями. Тільки громадський лїкар може дійсно охороняти здоровлє свого округа, бо-ж його інтереси цїлком годитимуть ся з інтересами людскости а не будуть противні їм. От ся тілько путь дає той вихід, про який мрів В. Вересаєв, тілько в громадського лїкаря може повстати сьвідомість, що ми, лїкарі, тілько невелика частина одної величезної нерозємнимої цїлости, що виключно лише в доли і успіху сього цїлого можемо покладати й свою личну долю і успіх.

Під прапором вільнодумної програми в політичних і економічних справах получили ся всї буковиньскі партиї, які мають свої основи у народї, без огляду на національність і конфесию; вислїд виборів показує, що наші виборцї сю акцию санкціонували: Вільнодумний Союз розпоряджує всїми мандатами із міст, торговельної палати і громад сїльских а позаяк три посли, що не належать до Вільнодумного Союза (партия середна, румуньско народна партия і социял-демократ) стоять близше до нашої програми як до реакцийної польско-румуньскої більшости — то він має в соймі більшість. Отсей результат зарівно так бажаний через кождого президента мінїстрів для австрийского парляменту як і недосяжний хочби іззза парляментарної виборчої ординациї називають в Галичинї нещастем для Буковини та небезпекою для тамошних польских інтересів.

Після нормальних понять (які на всяк случай зовсїм понятно не годять ся із поглядами галицкої преси збаламученою тамошною виборчою практикою) більшість краевого сойму вибрана вільними виборами репрезентує волю краевого населеня. Се має приноровлене у нас тим більше, що наша меньшість соймова складає ся лише із послів із великої посілости, яка прецї нї в одній австрийскій провінциї, якби на неї й не задивлятись, не має так мало оправданя для єствованя своїх привілеїв — а до того ще й розпадає ся на дві партиї, із яких одна а іменно партия середини, якою проводить теперішний краевий маршалок, зовсїм не одобрює поведеня послів тої курий, вибраних скупенькою більшостию. Хто неупереджений, сей певно не добачить нещастя для краю в отсих політичних відносинах сотворених волею населеня!

Колиж ходить о небезпеку для польских інтересів, то оправдане сеї скарги требаби вперед доказати тим, що культурні потреби сего народу є незаспокоєні.

Загалом живе на Буковинї 723.504 душ, а між ними є 26.857 Поляків. Більша частина послїдних складає ся із зайшлих із Галичини слуг (наймити, візники, покоївки, парібки і дївки), які волїють іти в найми до буковиньских службодавців, у яких платня красша і обходжене гуманнїйше чим остати ся у своїх земляків, де платня низька а поведене нераз прямо безпримірне! Крім того живуть ще по місточках та торгових громадах плохі польскі ремісники. В столици краю зустрічаємо ся із кількома визначними польскими родинами міщаньскими і урядничими. Верству польских дїдичів творять за виїмком нечисленних старошляхотских родів, які завандрували аж у двох десятилїтях, певне число вірменьских родин, що за приміром своїх галицких братів приняли польску народність. (При сїй нагодї треба замітити, що старошляхотскі польскі роди займають ся полїтикою далеко меньше аґресивно як їх иньші „польскі" станові товариші на Буковинї). По селах Поляки майже не мешкають — польских сїл, або навіть таких, у яких би Поляки жили в поважній меньшости, нема зовсїм.

А помимо сего ужито нагоди побуту президента мінїстрів в Чернівцях відповідно до жаданя вшехпольскої преси, щоби боронити прав буковиньских Поляків на те, щоби єму предложити в меморандум врученім польским політичним товариством отсї дезідерати буковиньских Поляків: Щоби ввести польску мову до шкіл народних і середних; щоб удїлювати науку релїґії в польскій мові; щоби установлено польский інспекторат краевий та основано на черновецкім унїверзитетї лекторат польскої мови.

Вручаючі мемориял були певно переконані, що президент мінїстдів, осліплений „благодатию" польскої культури в Галичинї, котру що йно опустив, сейчас відімкне їм браму до Буковини! Але др. Кербер вдоволив ся тим, що мемориял, дивним способом его попираючи, передав мінїстрови просьвіти. Єслиж п. Гартель застановить ся над тим мемориялом, то чей мусить сконстатувати, що нї в одній провінциї не поводять ся в шкільництві супроти так дрібненької меньшости із такою зглядностию як у нас.

Закон жадає, щоби там всюди, де в трьох роках пересїчне число дотичної народности виносить 40 дїтий, завести в народних школах науку в материй мові. І хотяй тільки в десяти школах число польских дїтий ледви відповідає законним вимогам, то всеж таки удїляє ся науку в польскій мові в 24-ох народних школах.

Польска мова на щасте не є у нас зовсїм краевою, а помимо того учать по польски всюди по середних школах і в учительскій семинариї в Чернівцях. Анї Румуни (в числї 229.010), анї Русини (в числї 297.798) не мають свого краевого інспектора. Тільки попридїлювано нїмецкому краевому інспекторови двох професорів для румуньских і руских народних шкіл, яких круг дїланя в дійсности є зовсїм не ширший як професора, якому повірено інспекцию над наукою польскої мови і релїґії (для всего трьох тисячів польских дїтий шкільних).

Русини мають всего лише двох повітових інспекторів рускої народности, а рівнож і Поляки мають двох польских. Русини і Румуни не мають ще доси на черновецкім унїверзитетї своїх лекторатів якеж право мають Поляки жадати его для 43-ох слухачів? Правда що в середних школах удїляє ся науку релїґії в нїмецкій мові, але також і на се треба памятати, що в польских ґімназиях в Галичинї Нїмцям удїлює ся науку релїґії по польски. Із сего, що наведено — а п. Гартель із материялу, яким розпоряджує, зможе пересьвідчити ся, що те відповідає фактичному станови — виникає і его відповідь на польский мемориял, якої не важко додуматись; єї могли впрочім вже наперед предвидїти вручуючі мемориял і — їх інспіратори.

Для чогож они своє жадане таки з'ясували? Длятого, щоби кинути кістку незгоди в буковиньский сойм, якій они так ненавидять, тому, що в нїм засїдає більшість вільнодумних, свобідних від національного шовінїзму і позакулїсових інтриґ та щоби в політичнім замішаню зміну краевої президиї використати на переміну системи. Буковина однак має ще в тямцї часи польского фінансового директора радн. дв. Тцїнецкого, як також часів польского державного прокуратора Мегофера! Спомини на ті сумні епізоди, які вже на щасте належать до безповоротної минувшини, з'єдинилиб лише буковиньске населене в боротьбі против польских претенсий ще сильнїйше, як се й стало ся підчас недавних виборів до сойму через з'єднуючу звязь вільнодумної програми.

Полїтичний перегляд.

Зміни в командї австрийскої маринарки.

„Fremdenblatt" доносить, що цїсар вдоволив кілька разів повторюване бажане коменданта маринарки бар. Шпавна, щоб перенести его в стан супочинку, а при тїй нагодї висловив єму у відручнім письмі подяку і признане за дотеперішне сповнюване високої служби. Рівночасно іменував его наслїдником — дотеперішного заступника віцеадмірала, ґрафа Маврокордато, надїлюючи его рівночасно гідностию тайного совітника.

Вбійник Плевого.

„Berliner Ztg." доносить із Петербурга, що слїдство проти Сазонова, вбійника Плевого не виказало нїчо такого, щоб вказувало на те, неначеб він мав яких небудь спільників. Думають що Сазонов робив на власну руку. Сазонов був перед півтора роком головним ініціятором студентских розрухів в Москві із за те заслано его в глибоку Росию, але єму повело ся відти утїчи.

Під ріжними назвами і в ріжнім перебираню, фарбуючи собі волосе шукав Сазонов занятя і найшов его при желїзници як палїй, гамівник а в кінци як кондуктор. Раз повнив навіть службу зворотничого. Видно приготовив ся до атентату на царя або на котрогось мінїстра. Із огляду на се, заострено тепер приписи, які відносять ся до приниманя до зелїзничої служби.

Із краєвих соймів.

Буковиньский сойм збере ся на перше засїдане в понедїлок д. 10. жовтня відповідно до цїсарского патенту із 11. вересня 1904. Засїдане розпічне ся о год. 11 рано і буде тривати коротенько, бо его програма обмежить ся до взаїмних представлень, зложеня обітів і уложеня дневного порядку для слїдуючого засїданя. Перед засїданем відбудуть ся богослуженя в церкві гр. прав., гр. кат. і рим. кат. костелї.

На другім засїданю галицкого сойму д. 1. X. поставив руский клюб слїдуючі внесеня: 1) Пос. д-ра Олесницкого з предложенем проєкту законів зміняючих постанови краевого статута і містячих в собі нову виборчу ординацию до сойму.

2) Пос. др. Олесницкого о заснованє рускої ґімназиї в Станиславові.

3) Пос. др. Олесницкого зміну §. 47. закона водного.

4) Пос. др. Олесницкого о средства для запобіженя наслїдкам посухи.

На третім засїданю (4. X.) др. Олесницкий мотивував своє внесенє в справі заснованя рускої ґімназиї в Станиславові. По его сьвітлїй промові, в якій вказав на починені в промовах намісника і маршалка запевненя що до підпираня культурних потреб Русинів — внесок відослано до комісиї шкільної.

Внесок д-ра Олесницкого в справі зміни краєвого статута в дусї розширеня виборчої ординациї упав. Крім сего виголосили рускі посли кілька промов при веріфікациї мандатів польских послів. Розуміє ся, що всї промови остали без наслїдку: „крайови", сойм дав усюди апробату на подвиги виборчих гієн.

Підчас того, як в моравскім соймі вели ся наради над зміною ординациї виборчої, прийшло перед соймовою палатою до демонстраций. Около години 12-ої зібрало ся перед соймом звиш 1000 людий. Були то переважно робітники, котрі підносили оклики з жаданем загального, безпосередного, тайного голосованя і сьпівали робітничі піснї. Хотїли перервати поліцийний кордон, але то їм не удало ся. Поліция добула оружия, але не зробила з него ужитку. В наслїдок візваня проводирів до спокою робітники занехали дальших проб перерваня кордону поліцийного, але зібрали ся коло технїки і відбули там збори, на котрих двох робітників виголосило бесїди а піднїсши, що цїль демонстрациї осягнена, візвали зібраних, аби спокійно розійшли ся. Візваня услухано і о годинї 1-ій площа перед соймом була вже цїлком пуста. По засїданю сойму, коли заступник бурмістра берненьского, соймовий посол Рорен вертав до дому, социялісти задержали его повіз і обсипали его лайкою, що голосував против загального права голосованя. Мусїла вмішати ся поліция, аби зробити Роренови дорогу до дому.

Передвчера в полудне відкрито сойм ческий. Зараз по привітних промовах маршалка і намістника розпочали Нїмцї обструкцию і ставили внесене на поіменні голосованя. При кінци засїданя відчитано заяву послів старо і молодоческих, в котрій роблять правительство відвічальним за сумні відносини в краю та домагають ся язикового рівноуправненя. Вкінци заявляють, що Чехи будуть вести против правительства борбу доти, доки не будуть увзгляднені всї потреби і жаданя краю.

На богослужене, яке відправлено передвчера з нагоди відкритя дальматиньского сойму, не прибув крім краевого маршалка нї один посол. По відкритю засїданя помимо протесту маршалка забрав голос пос. Цінґрія і відчитав коротку заяву в хорватскім і італїяньскім язицї, що посли пересьвідчені, що намісник обидив край, і тому не возьмуть участи в нарадах. Коли Цінґрія скінчив читати, намістник вийшов з салї; полишив ся в нїй тільки правительственний комісар Нарделї, котрий вручив маршалкови цїсарске письмо, поручуюче замкнене соймової сесиї.

Пращане Є. С. кн. Гогенльоге.

Отсе пращала Буковина чоловіка, що як обективний і справедливий чоловік, свобідний від усякої національної нетерпимости, з'умів заволодїти серцями усїх і здобути собі заслужену пошану.

Хоч вже послїдні дни наглядно доказали, що Буковина за добро добром платить, то остаточне пращане на двірци желїзничім стає подією, доси в анналах Буковини небувалою.

На улицях від намісництва до двірця желїзничого всюди маси людий, уставлених в шпалїри, у вікнах поодиноких домів визирають приязні і в ту мить засумовані лиця і, поздоровляючи хусточками, пращають улюблену княжу пару. На самім двірци згромадили ся тисячі народу, усї представителї урядів і найвисші достойники. Не бракло майже нїкого.

М. и. прибули: митрополит Репта, ґенерал Ванка, велике число офіцирів, радники двору, бурмістр і его заступник, маршалок краевий Василько і его заступник др. Стоцкий, члени „Вільнодумного Союза", професори унїверзитету, заступники усїх корпораций і товариств і мн. и.

О 2. год. прибула княжа пара з дїтьми **на дворець**, звідки бурмістр Кохановский і др. Райс випровадили їх до почекальнї. Ту пращали княжу пару женщини і достойники. Женї намісника передали урядники політичні і відпоручники товариств китицї цьвітів. З сльозами в очах приняла княгиня цьвіти і глибоко зворушена подякувала за дізнані почести. Княжа пара звернула ся до присутних і подала їм руку. Для кождого знайшла слова подяки і зворушеня. Кн. Гогенльоге не був зі зворушеня в силї промовляти довго. Гарна Буковина і єї ввічливі мешканцї остануть довго в памяти князя.

Він не може за усю дізнану пошану і почести відвдячитись, тому відїзджає як довжник Буковини. З окрема попращав ся князь з відпоручниками преси.

О $^{1}/_{2}$3 год. наступила прикра хвиля від'їзду. Ще раз привітні поздоровленя, ще раз незчислимі докази пошани і княжа пара усїла до потягу, що їх відвіз від нас за скоро.

З сльозами в очах, крикнув князь задавленим голосом: „Пращайте, до милого побаченя, тисячі поздоровлень засилаю прикрасній Буковинї!" Оклики „Hoch" і „Славно" майже невмовкали.

Дальша їзда княжої пари аж до границь Буковини була правдивим триюмфальним походом. Усї наші посли і много людий супроводило князя аж до Неполоківців.

На стациї **Старої Жучки** згромадили ся заступники учителїв, товар. „Січ" з прапором із орхестрою, делеґати громад і мн. и. Віцемаршалок др. Стоцкий пращав кн. на границі свого округа виборчого, а князь на се тільки відповів: „Повтаряю ще раз, що я Вам вже не раз сказав. Не знаю, за що я тілько почестий дізнав!" Невмокаючі оклики „Славно" і ґенеральний пращальний марш „Січового сурмача" були найкрасшим виразом симпатиї для кн. Гогенльоге.

В **Мамаївцях** вправдї нїхто не промавляв, всеж таки кн. Гогенльоге вийшов з ваґону, де його привитала грімкими окликами шкільна молодїж. Коли князь поглянув на ту бідну босу дїтвору, сказав посол др. Лупу: „Отсе результати столїтної культури!", на що князь відповів отсими знаменними словами: „Черевики можна купити, але ті серця, які они мають, годї оцїнити!"

В **Лужанах** промовив серед численно зібраного народу, Січовиків, як також представителїв громади і учительства, пос. Ник. Василько і попращав як слїд від'їзджаючого президента, котрий і тим разом з одушевленем подякуючи і попращав ся з Буковиною.

Особливо зворушаючим було пращане в **Неполоківцях**. Серед брами, прикрашеної рускими і краевими прапорами, висїла в серединї таблиця з написию: „Най жиє княжа пара". Князя привитав посол Піґуляк подаючи єму

на чудовій тарілцї Шкреблякового виробу хлїб і сіль і виголосив отсю промову:

„Ваша Сьвітлости!

Вельми поважана княжа паро!

За прадїдним звичаєм витає руский нарід визначні личности хлїбом солею, на знак свого високого поважаня; Вас же вельми поважана княжа паро пращають Буковиньскі Русини на граници свого краю хлїбом і солею на знак — любови.

Ваша Сьвітлости!

Вельми поважаний пане намістнику!

З вашим прибутєм до Буковини наступив за півтора року нечуваний переворот в краю: люди, що доси жили в безнастанній борбі між собою: Русини, Волохи, Нїмцї, Жиди, всї ті сидять сегодня мирно разом близько себе при однім столї і спільно роздумують не над нїчим иньшим, як над культурним і матеріяльним піддвигненєм добробиту всїх мешканців сего краю.

Деж лежить причина сему, де чарівне средство на се? У вашім єстві шляхотний князю, бо ви меньше панували — ви край любили!

Як нагідне весняне сонечко запаляє своє пановане лише сьвітлом і теплотою, що єдино будить житє і заохочує до втїшної працї, так вплинула ваша шляхотна любов до люду на наш много перетерпівший нарід, немов би знесене якогось проклону.

Ваша Сьвітлости!

Шляхотна і улюблена княжа паро!

Як би воно не було так явно, та не діяло ся так наглядно, то можнаб гадати, що се були лиш мрії — казки: щоб між людьми похожали князї, котрі до себе пригортають найбіднїйших і ублагороднюють все довкола себе: так підняли й пригорнули й ви благородна паро княжо упослїджену сирітку нашого краю, буковиньске населенє, а між ним і руский нарід, який зазнав за вас справидливости, якої наслїдком став супокій, мир і спільна охоча праця в краю, при чім і управляюча машина краєва так без шуму і так точно функціонує у нас, як нїколи доси.

Благородна і вельми поважана княжно!

Що такий безпримірний переворот в нашім краю в так короткім часї міг сповнити ся, се треба завдячити у великій мірі також і тому, що Ви вельми благородна княжно стояли побіч свого вельми благородного мужа одною душею одною думкою, ви обоє володїли в краю серцем і любовію, що підношу в отсїй поважній хвили з найщирійшою подякою і з особливим натиском.

Ваша Сьвітлости! благородна і улюблена княжа паро!

Прошу не взяти менї сего за зле, що я, чоловік народу, пірваний отсею хвилиною переступаю в моїх словах межі звичайної конвенціональности і вволяю мому серцю так свобідно говорити, та хто відносив ся до народу так явно із серцем і любовію як ви, до того неможливо инакше звертати ся як серцем і любовію.

Тож позвольте в сїй хвили мому серцю повному глубокого жалю сказати, що се нас глубоко доймає, коли ми бачимо як ви так ненадїйно із нами розстаєте ся, так що прийшло ся нам згадати так незмінну правду звісної піснї, у якій говорить ся про лиху долю в сьвітї:

Dass bei den Rosen gleich die Dornen [stehen
Und was das Herz auch sinnt und dichtet
Zum Schlusse kommt das voneinander [gehen.

Тому не остає ся й менї тепер нїчого иньшого як на пращанє ужити слів тоїж самої піснї:

Behüt sie Gott, es wär zu schön gewesen,
Behüt sie Gott, es hätt nicht sollen sein!
Doch wend' es sich zum Guten oder Bösen,
Du edles Paar, in Treuen denken wir dein!

А коли вже на отсїй граници нашого краю кличу вам від руского народу наше щире „пращай“, то прошу ще в останнє задержати нас Русинів за границями країв, які нас будуть розлучати, в такій теплій памяти, із якою ми збережемо у наших серцях спомин про Ваші ясні личности“.

В імени Румунів промовив посол др. Ончул, а в імени цїлого краю маршалок краєвий Юрій Василько. Відтак ще слїдували промови иньших представителїв, (між иньшими промавляв заст. ак. тов. „Союз“ п. Клим). Особливе враженє зробила таки промова посла Пігуляка, так що зворушена княгиня аж заплакала і обтерла хусточкою рясні сльози...

Так пращала Буковина свого президента і уміла йому належно відвдячити ся.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 8. жовтня 1904.

Новий президент краєвий др. Бляйлебен прибув вже до Чернівців вчера ранїшним потягом. Пополудни представляли ся новому шефови урядники полїтичні, а іменем їх промовив радник двору Фекете. Зложивши ґратуляциї, висловив надію, що новий президент зуміє дати собі раду з трудною полїтичною управою Буковини і звернув його увагу на перетяженє і брак полїтичних урядників. В кінци попросив о справедливість і лагідність в поступованю. Др. Бляйлебен відповів, що він сьвідомий своєї трудної задачі і що буде подібно, як се заявив президент мінїстрів, поступати безсторонно, справедливо і лагідно. На конець напоминав урядників, щоби в тім змислї працювали, а тодї здобудуть собі не лише вдоволенє нашого начального шефа але також і любов та довірє у населеня. Опісля представляли ся урядники скарбові, дирекциї дібр і санїтарні. Новий президент зложив вже візити черновецким достойникам, а між ними віцем. др. Смаль-Стоцкому.

Послїдний вечір на Буковинї пробула княжа пара Гогенльогих на пирі улядженім краєвим маршалком бар. Юр. Васильком, в якім взяли удїл всї посли соймові і парляментарні та митрополит Репта, сов. двору Фекете, заст. бурм. др. Райс, сов. буд. Ґреґор, сов. Захар, надком. Кешман, мін. секр. Стефан бар. Василько і Ів. Табора. Перед від'їздом зложив кн. Гогенльоге пращальну візиту в домі пос. проф. др. Ст. Смаль-Стоцкого і пос. Ник. Василька.

Із „Буковиньского Бояна“. Звичайні проби „Бояна“ до великого концерту, який має відбути ся в недовгім часї, вже розпочали ся. Тому просимо всїх членів приходити точно на проби що понедїлка і пятниці о год. 7-ій веч. Тогди можна також зголошувати ся в члени товариства. — За виділ: *М. Левицький*, голова.

Надзвичайні загальні збори каси пожичкової і щадничої в Кадобівцях відбудуть ся дня 17. жовтня с. р. в 2-ій годинї пополудни з отсим дневним порядком: 1. Вибір касиєра. 2. Вільні внесеня. — Від старшини і надзорчої ради: *Іван Мельниченко*, голова, *Ілярий Іванович*, предс. надз. ради.

§ 19! Д-ръ Романъ Алексѣевичъ з Коломиї надіслав нам на основі § 19. просторе „Опроверженє“ справозданя із розправи о. Богатирця, поміщеної в 107. ч., із якого подаємо тут уступи, які відносять ся до особи простуючого — розуміє ся із задержанєм усїх цїх ориґіналу: „Невірно, що „д-р Богатирец заявив через свого заступника, що сей негідний висказ вирвав ся єму всего“; такого заявленя нї о. д-р Богатирец нї я не давав. Не правда дальше, що я предложив перед росправою, або коли нибудь серед росправи згоду, або заявив, що зложу „заяву чести“. Невѣрно в кінци, що менї удалося намовити обжаловуючих до згоди и що о. д-р Богатирец зложив заяву, що „він не думав обидити „Січи“ и не мав до сего причини“. Вірним бо єсть, що я много разів заявляв, що мій клієнт не має нїякої причини и потреби приставати на згоду і що він нїякої „заяви чести“ обжаловуючим не даст. І тілько, коли судія приняв предложенє п. Стрийского на відроченє росправи для переслуханя сьвідка аж із Новоселицї і се виходило на значне проволоченє дїла, що не було в моїм інтересі, я згодився на поновну — майже просьбу п. Стрийского подиктовати до протоколу не „заяву чести“ но „констатованє факта“ (genaue Feststellung der Tatsache).“ До сего „Опроверженія“ ще прийде ся нам мабуть вернути.

Невзгодини в родинї Толстоя. З поглядами росийского фільозофа ґрафа Льва Толстого, який виступив проти війни росийско-японьскої, не годять ся його власні дїти. І так його один син пішов як охотник на далекий Схід, дочка брала участь в торжестві, як висилали нові армії до Манджуриї, а недавно другий син Толстоя помістив в час. „Новое Время“ статю, в якій старав ся опрокинути погляди свого батька. Молодий загорілець висказує переконанє, що могутня Росия небавом загорне усї сусїдні держави (!) і вижене Анґлїйців з Єгипту і Індий (!) Прегарна то мрія молодого кариєровича!...

Лїченє в темряві. Велику сензацию викликало відкрите віденьского д-ра Ґольдмана, що винайшов новий спосіб лїченя хорих, що терплять на горячку. Хорих таких уміщує др. Ґольдман в темних кімнатах, яких уживають фотоґрафи (camera obscura). В кімнатї такій, щільно замкненій, уживає винахідник при лїченю червоного сьвітла і обвиває недужих червоними бандажами. В лїкарских кругах оповідають, що сей новий спосіб лїченя справдї обнижує температуру горячки.

Лучі Рентґена причиною рака. Анґлїйскі дневники доносять о сенсацийнім случаю смерти бувшого асистента Едізона д-ра Далього, що помер на рака. Др. Далї вже давно запримітив, що при експериментах лучами Рентґена напухали єму пальцї. З часом кинув ся рак на обі руки, які мусїли єму відтяти. Тим ще однак не усунено хороби. Рак вкорінив ся в цїлім тїлї, в наслїдок чого др. Далї недавно помер. Від того часу занехав Едізон свої експерименти, переконавши ся, що лучі Рентґена викликують в людскім орґанїзмі хоробу рака.

Смерть з імаґінациї. Доносять, що в місцевости Цїуцінатї померла недавно молода учителька Герріт серед незвичайних обставин. Від якогось часу терпіла на гіпохондрию і дуже часто висказувала бажанє, позбавити себе житя. Недавно в присутности родичів витягнула фляшочку і удаючи, що буцїм утроїла ся, упала на землю і в коротцї померла. Дослїди лїкарскі виказують, що фляшочка була щільно замкнена і що нещасна зовсїм не зажила отруї.

Арештованє Марконього. В Нюйорку арештовано славнозвісного винахідчика телеґрафу без дроту Марконього за те, що скоро їхав самоходом. Полїция засудила його на заплаченє гривни в квоті 2500 корон. Вість про те арештованє викликала очевидно велике заінтересованє.

Любовна драма. Вчера застрілив в Неаполи академік Сомеллї жінку проф. унїв. Ляврентї, яка була глуха на его любов.

Експльозия. В фабрицї Айслера і Оттлїба в Сараєві тріс передвчера котел, причім погибло 6 робітників, а ще більше потерпіло рани.

Руска селяньска бурса. На бурсу жертвували: Пан надуч. Савіцкий з Маmaївців 1 кор., п. уч. Топущак 2 кор., п. уч. Костюк Юрій 1 кор. При заснованю „Січи“ в Рогізній зібрав управитель 6 кор. 90 сот. Жертвували: Вп. пан ц. к. проф. Брензан 1 кор., п. Василь Продан 1 кор., панї Евг. Барон 1 кор., панї Хонія Продан 1 кор., панї Оля Дутка 1 кор., п. Швайцер 10 сот., п. Іван Синюк 50 сот., п. Дарій Пігуляк 20 сот., п. Николай Меленка 20 сот., п. Омелян Швайцер 10 сот., п. Будзко Олександер 20 сот., п. Урбаньский 40 сот. і п. Пипіна, січовик з Неполоківців 20 сот. — Виділ товар. „Руска Бесїда“ рішив 5. жовтня с. р. запомочи селяньску бурсу 50 кор. — При пращаню п. президента краю кн. Гогенльоге в Неполоківцях пожертвували управителеви бурси о. Маланчук з Лукавця над Сер. 2 кор., о. Драчиньский 5 кор. а пан Попович надуч. з Вашківців 10 кор. — Пан Модест Левицький 1 кор. — При судовій розправі із дня 20. вересня с. р. підчас урядованя пана секр. суд. Коралевича рішив ся обжалований пожертвувати 10 кор. на селяньску бурсу, котру суму вже одержав управитель бурси. — Заряд бурси складає всїм щирим жертводавцям сердечну подяку. — *Пант. Клим*, канд. філь.

Американьскі опришки. Американьска „Свобода“ пише: Помежи Монт Клер а Патерсон Н. І. в горах напали замасковані бандити на касиєра Дана Віте, що їхав виплатити робітникам занятим при будові водопроводу. Коли Віте висїв з зелїзницї і удав ся візком на місце роботи, серед лїса вискочило з корчів чотирох людий з зазивом, щоби задержав ся. Віте побачивши грозячу небезпечність, погнав чим скорше коня, думаючи, що утїче, але в тїй хвилї дав ся чути вистріл, і кінь повалив ся на землю. Опришки припали до Вітого, домагаючись гроший, а коли він їм опирав ся, ударив его один опришок по голові так, що зовсїм его приголомшив. Відтак опришки забравши всї гроші, які Віте мав при собі, а було їх 5.112 долярів, щезли в лїсї. Коли Віте прийшов до себе, зайшов на місце роботи, дав знати полїциї, котра разом з робітниками пустила ся за опришками в погоню. Однак опришки пропали без слїду. — В Бруклинї одному маючому Італїянцеви викрали невислїджені злочинцї синка і жадають від батька викупу дитини, бо інакше замордують еї. Батько дав знати полїциї, і заявив, що дасть 10.000 долярів нагороди тому, хто найде его дитину. Полїция без впину слїдить за злочинцями. Батько все ще одержує від незвісних людий листи з погрозою кровавої пімсти, коли не зложить жаданої суми гроший за викуп сина, а також присягають страшну пімсту за донесенє тої справи полїциї. Подібні листи з погрозами одержують і другі богатші Італїянцї, тому стережуть ся перед замахом і не пускають дїтий на улицї, боячись, щоби не попали в руки опришків.

НАУКА, ШТУКА І ЛЇТЕРАТУРА.

Портрет гетьмана Мазепи. В селї Сироватка, харківскої ґуберниї найдено на подї одної селяньскої хати олїйний портрет гетьмана Мазепи. Понизше погрудя находить ся підпис кирилицею: Іван Степанович Мазепа, ясневельможний гетьман. З огляду на те що терен шведско-росийскої борби, у якій лягла воля України в полтавску могилу, находить ся дуже близько Сироватки і місточка Сум, у якім, як ходить переказ, мав проживати Петро І., то можна думати, що новонайдений портрет є справдї автентичний.

Руско-нїмецкий словар, уложив Омелян Попович. Сей словар містить на XII. + 319 сторонах (21 аркушів) гарного друку великої вісїмки не тільки значінє але й відміну слів. Наклад закупила книгарня Рехенберґа і Спілки в Чернївцях і продає брошурований примірник по 5 кор. а оправлений по 6 кор. Замовлені в друкарни „Рускої Ради“ примірники коштують в оправі 5 кор., з пересилкою почтовою о 20 сот. більше. Хто хоче їх набути по сїй умиркованій цїнї, мусить спішити ся, бо всего є ще лиш кількадесять примірників, які остали незакуплені книгарнею.

Малий фейлетон.

* * *

Анї слова. Нї одного слова!
Втихла пісня. Пірвали ся струни.
Положили надію до труни.
А була вона така чудова!
— — — Будь здорова!

Доокола спокій, як у гробі.
Сонце згасло. Сховало ся в хмарах.
Місяць білий, наче мрець на марах.
Зорі в мрацї меркнуть, мов по тобі
У жалобі — — — — — —

Богдан Лепкий.

Переписка Редакциї.

Вп. М. П-нч. Вашої відповіди п. І. К. не містимо 1) тому, що у нїй Ви собі прямо кпите з правил рускої правописи і граматики 2) тому, що ви закидуєте пр. що „молоденький п. тов. К-ий нападає на старших учителїв і управителїв шкіл“, хоч чогось подібного в обгорюваній статї зовсїм нема — отже нема притоки до полеміки.

Вп. Тот-ул. Редакция не має нїчо до дїла з висилкою часописї. Вашу жалобу передано, де слїдує.

Вп. І. К. Тепер — не актуальне. Не можемо друкувати.

Вп. С. Б. в Ціріху. Заряджено. О обіцяне просимо.

Склад товарів Б. Бальтінестра молодшого

Чернівці, улиця Головна-Енценберґа ч. 3.

Отсим подає до відомости що вже надійшли артикули осенні.

Обув. Склад ц. к. ґоудиярскої фабрики обуви Ф. А. Попера як також Чапека. Найбільший вибір ріжнородної обуви для панів, пань, і дітий. Черевики з Chevreaux, Corcalf, з телячої сатинованої шкіри і т. и. Черевики до ношеня дома і до турнованя. Все з найліпшої сорти.

Товари футряні. Найбільший вибір дамских боа, як також всілякого рода зарукавків. Послідна новість. Шапки для хлопців, перскі кучми і иньші суконні шапки.

Товари зимові і вовняні. Правдиве Єґеровске і Д-ра Лямана біле, рукавички, огрівачі пульсів і колін, огрівачі стін, панчохи правдиві вовняні, хусточки, онучі, чепці і. т. и. для пань, панів, дівчат і дітий.

Конфекция блюзок Ґольфа і камізельок для пань, панів, дітий, дівчат, до того жакети і чепці.

Капелюхи. Самостійна продаж капелюхів з ц. к. надвірних фабрик капелюхів І. Г. Іта у Відни, і Осипа Піхлера і Синів в Ґрацу Борсоліна в Александрии. Найбільший вибір капелюхів Габіґа, найліпших і найдешевших фабрикатів з фільцу, льодену, плїшу і т. п. в ріжних фасонах. Цилїндри і кляки після найновійшої моди

Шапки найновійшого фасону для пань, панів, дівчат, хлопців і дітий.

Краватки і біле після найновійшої анґлійскої моди. Сорочки мужескі, білі і в ріжних красках найліпшого рода, модні ковнярики, маншети і хусточки до носа.

Артикули до польованя. Револьвери, рушниці найріжнороднійшої конструкциї і амуниция. Кальоші і черевики до снїгу найлїпших виробів.

Артикули до подорожи, ташки з замочками або без них, валїзи, пуделка на капелюхи, пледи, мішочки на біле, парасолї, кошики на начине, нецесарія, коци і т. и. шкіряні товари.

Замовленя з провінциї виготовляють ся сейчас. Товари котрі не подобають ся, принимаю назад.

Дентистичне Ателїє

Бернарда Сальтера

в Чернівцях, ул. Кароліни ч. 8.

поручає

Вп. П. Т. Публиці всі свої у круг того званя входячі роботи.

32 (—)

Найкрасше і відповідне виконане по найнизших цінах.

Перша буковиньска цегольня „ПАТРІЯ", в Чернівцях.

38 (4—4)

ВИРОБИ:

А. ВИРІБ РУЧНИЙ:

ЦЕГЛИ ДО МУРУ
ФЛЯСТРІВКИ
ЦЕГЛИ ДО ГРУБ
ЦЕГЛИ ДО КЕРНИЦЬ
ЦЕГЛИ ДО ҐЗИМСІВ
ПОВНІ ЦЕГЛИ ДО КОМИНІВ

Б. ВИРІБ МАШИНОВИЙ:

ДРЕНІВКИ (в ріжних промірах)
ТРИКУТНИКИ, ЖОЛОБІВКИ
ДАХІВКИ
ДЕРЕВЛЯНКИ (до тонких стін)
ЦЕГЛИ ПРАСОВАНІ, ФОРМОВАНІ (після рисунків).

Цегли „Rekontr" до плоских склепінь, патенту ЛЮДВІКА ВАЙСА.

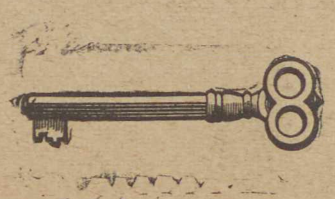
Замовленя виготовляємо сейчас, точно і дешево.

МИЛОШІХТА

„Олень" „Марка" „Ключ"

Найлїпше найвидатнїйше і найдешевше мило. Вільне від всяких шкідливих домішок.

Всюди до набутя

При купні належить заувважати, аби кождий кавалок мила мав напис „SCHICHT" і повисшу марку охоронну.

41 (2—17 н.)

Друкарня „Рускої Ради"

виконує

всїлякі роботи друкарскі

скоро і дешево.

Десеровий Виноград курацийний, солодкий (Chasselas) 5 Кільо 2 кор. 50 сот., висилає Др. Горват в Шентендре (Угорщина).

40 (5—5

ОПОВІСТКА.

Отсим повідомляю Високоп. П. Т. Публику, що я в дорозї купна набув загально знану

ПИВАРНЮ ХІРЕРА

котра находить ся в румуньскім народнім домі.

Опертий на своїй довголїтній вправі реставраторскій, осьвідчаю що піднимаю ся в кождім зглядї Вп. Гостий вдоволити так **доброю кухнею** як також знаменитим **„пильзненьским"**, а поручаючи ся ласкавим зглядам, прошу о численні відвідини і пишу ся

з глубоким поважанем

Моріц Канюк, реставратор.

43 (2—2 п. н.)

Товариство взаїмного кредиту

„ДНЇСТЕР"

Стоваришенє зареєстроване в обмеженою порукою

Львів, Ринок ч. 10 (дім „Просьвіти".)

ЧЛЕНАМИ ТОВАРИСТВА можуть бути тільки **обезпечені тревало** в „ДНЇСТРІ" від огню. Членьский удїл 50 корон можна зложити в ратах; вписове 2 кор.

ЧЛЕНИ ТОВАРИСТВА можуть затягати **позички на 6 %** за предложенем відповідної гіпотеки або поруки; сплату більших позичок розкладає **ся на 10 літ.**

ПРИ ПАРЦЕЛЯЦИЯХ і иньшім купні землї нехай купуючі **звертають ся за позичками до „ДНЇСТРА".**

ВКЛАДКИ ЩАДНИЧІ приймає Товариство на 4 %.

З ЧИСТОГО ЗИСКУ дістають члени **дивіденту** від удїлів а часть зиску призначує ся **на добродійні цїли;** до тепер удїлено на церкви, бурси, школи і т. и. **18.385.— корон.**

(—)

Стан 31. мая 1904:

Вкладки	1,698.786 К.	Позички	1,403.472 К.
Удїли	115.947 К.	Цінні папери, льок. в банках і на рах.	
Фонди резервові .	23.522 К.	біжучий	506.994 К.

ВІДОЗВА.

При надходячім сезонї осьміляю ся звернути Вп. П. Т. Публиці увагу на мій

склад ріжних приборів

і додатків кравецких,

котрий заосмотрив я **в найбільший вибір названих товарів,** а то: в материї шовкові, плїши, кльоти, гафтки, стелївки, дивани, ріжнородні тканини і т. и.

НОВОСТИ в крепах, ґазах, тюлях, (ручної роботи) **атласах, тріко і шовках, як також в білю і Glacé-рукавичках.**

☛ Склад всїх артикулів з маркою: Д. М. С. ☚

О численні відвідини упрашає

Кароль Гельфан.

Чернівці, ул. Головна (Hauptstrasse Nr. 13.)

(в сусїдстві **Дорнбавма.**)

39 (5—10 с. н.)

Маґазин одягів

Вашлер і Фаерберг

Чернівці, ул. Ратушева напротив готелю Централь.

поручає

на сезон осінний:

Одяги для дам, панів, хлопців і дітий по цїнах, які видержують всяку конкуренцію.

ФУТРЯНІ БОА ДЛЯ ПАНЬ І ПАННОЧОК,

в найбільшім виборі.

Для вигоди покупнїв даємо товари на сплату.

37 (14—24)

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях.

За редакцию відповідає Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.